

15.4.2002

1943/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki

INTERNETSIVUJEN SULKEMINEN

1

KANTELU

A kertoo --- eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa, että hän julkaisi internet-sivuillaan kuvauksen erään vartiointiliikkeen työntekijän huolimattomana pitämästään menettelystä. A:n mukaan vartiointiliikkeen johtaja painosti poliisia sulkemaan sivut ja Porin kihlakunnan poliisilaitoksen poliisimiehen käskystä operaattori sulki sivut muutama tunti niiden avaamisen jälkeen. A:n mukaan poliisi "avasi" sivut uudelleen seuraavana aamuna asian saaman julkisuuden vuoksi. A:n mukaan "kansan syvissä riveissä kulkee käsitys, että kysymyksessä oli henkilösuhteilla tapahtunut "kaverinpalvelus" (poliisi-vartiointiliike)."

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumatietoja

Vartiointiliike X Oy:n edustajat saapuivat 17.7.2001 Porin kihlakunnan poliisilaitokselle tekemään rikosilmoitusta A:n internetissä julkaiseman kuvauksen johdosta. He keskustelivat ylikomisario B:n kanssa, joka ei nähnyt asiassa rikosta ja päädyttiin siihen, että X Oy selvittää vielä asiaa lakimiehen kanssa.

Myöhemmin samana päivänä (klo 17.58) X Oy:n edustaja saapui uudelleen poliisilaitokselle ja teki rikosilmoituksen kunnianloukkauksesta katsoen A:n levittävän internetissä yhtiöstä perätöntä ja loukkaavaa tietoa, joka haittaa sen liiketoimintaa. Samalla vartiointiliikkeen edustajat vaativat poliisilta välittömiä toimia yhtiölle aiheutuvien vahinkojen minimoimiseksi. Yhtiön puolelta tuotiin esiin, että sivujen ylläpitäjä voi sulkea ne, mikäli poliisi ottaa asiassa yhteyttä.

Ylikonstaapeli C ja komisario D keskustelivat asiasta eikä D nähnyt yhteydenotolle estettä. Sekä C että D kertovat, että kysymys ei ollut pakkokeinosta. Selvitysten perusteella näyttää siltä, että poliisimiehet tulivat yhtiön edustajien esittämän perusteella siihen käsitykseen, että operaattori sulkisi sivut, mikäli poliisi ilmoittaa, että asiassa on tehty rikosilmoitus. C soittikin sivujen ylläpitäjälle. C selvittää keskustelleensa asiasta vapaamuotoisesti ilmoittaen rikosilmoituksesta ja todeten, että "sivut voisi sulkea tutkinnan ajaksi". Operaattori ilmoittikin sulkevansa sivut, mikäli rikosilmoitus oli tehty.

Käytettävissä olevan selvityksen perusteella on ilmeistä, että sivut suljettiin myöhemmin samana

iltana.

Ylikomisario B kertoo, että seuraavana aamuna hänelle soitti ko. sivuja ylläpitävän yhtiön edustaja. B kertoo todenneensa mm. että "hänen sijassaan avaisin kiireesti kyseisen sivun, koska mielestäni ei ollut perusteita sivun sulkemiseen." Vasta myöhemmin päivällä B sai kuulla edellisenä iltana tehdystä rikosilmoituksesta ja siitä, että poliisi oli ollut yhteydessä operaattoriin.

A:n kertoman mukaan sivut avattiin vielä samana päivänä. Sittemmin X Oy ilmoitti luopuvansa rangaistusvaatimuksesta ja asian esitutkinta on lopetettu, koska kunnianloukkaus on asianomistajarikos.

3.2

Kannanotto

Perustuslain 12 §:n mukaan jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä.

Poliisin toimivaltuuksia koskevissa laeissa ei ole ainakaan suoranaisesti säännelty nyt käsillä olevan kaltaista tilannetta. Myöskään poliisilain 1 §:ssä mainituista poliisin tehtävistä (oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksenturvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen) ei voida johtaa poliisille yleistä toimivaltaa puuttua tietoverkoissa tapahtuvaan viestintään.

Oikeusministeriön asettama sanavapaustoimikunnan mietinnössä (1997:3) todetaan, että sisällöltään lainvastaisen verkkoviestin jakeluun voidaan nykyisen lainsäädännön mukaan puuttua vain takavarikoimalla (pakkokeinolin nojalla) asianomainen lähetin, palvelin tai muu vastaava laite. Tällaista toimenpidettä voidaan pitää suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta tarpeettoman ankarana toimenpiteenä ainakin silloin, kun pakkokeinon kohteena on vain yksi tai vain muutama asianomaisen laitteen avulla yleisön saataville toimitettu verkkoviesti. Tätä näkemystä voi pitää perusteltuna.

Tässä tapauksessa poliisi ei selvityksen mukaan kuitenkaan ole turvautunut pakkokeinoihin vaan nähdäkseni lähinnä ilmoittanut operaattorille tosiasiallisesta tilanteesta eli rikosilmoituksen tekemisestä.

Tämä ei tässä tilanteessa sinänsä ole mielestäni ollut moitittavaa eikä asiassa ole tullut esiin aiheetta epäillä poliisin yhteydenoton syynä olleen kantelijan esiintuoma "kaverinpalvelus" tai muu epäasiallinen peruste. En kuitenkaan pidä poliisin menettelyä täysin ongelmattomana. Poliisin ehdotukset tai esittämä yleensäkin voidaan nimittäin varsin helposti kokea kehotukseksi tai jopa käskyksi. Tämäntyyppisissä tilanteissa tulisi keskustelun toiselle osapuolelle tehdä selväksi, että poliisi ei edellytä tietynlaista menettelyä ja että toimintatavan valinta jää täysin vapaasti harkittavaksi. Poliisin tehtäväksi jää siis lähinnä vain informaation välittäminen.

Tässä tapauksessa ei ole mahdollista jälkikäteen tarkasti selvittää, mikä C:n ja sivujen ylläpitäjän keskustelujen sisältö on ollut, eikä C:n mielestäni voida osoittaa menetelleen lainvastaisesti tai muutoinkaan moitittavasti. Kiinnitän kuitenkin hänen huomiotaan edellä lausumiini näkökohtiin.

Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei anna aiheutta.

3.3

Lainsäädännön kehittämisestä

Edellä on todettu, että nykyisen lainsäädännön perusteella mahdollisuudet puuttua sisällöltään lainvastaisen verkkoviestin jakeluun ovat varsin rajoitetut. Edellä mainittu sananvapaustoimikunta on valmistellut ehdotuksen laiksi sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä. Ehdotus sisältää muun ohessa uutta pakkokeinoa koskevan säännöksen (verkkoviestin jakelun keskeyttäminen), jonka nojalla tuomioistuin voisi syyttäjän tai asianomistajan vaatimuksesta määrätä julkaisijan tai ohjelmatoiminnan harjoittajan tai sen, joka huolehtii viestin lähettämisestä, välittämisestä tai muusta jakelusta, väliaikaisesti keskeyttämään viestinpitämisen yleisön saatavilla.

Määräyksen antaminen kuitenkin edellyttäisi, että viestin sisältö on selvästi lainvastainen. Ehdotuksen mukaan määräys raukeaisi automaattisesti, jollei syytettä kiellon kohteena olevan viestin sisältöön perustuvasta rikoksesta nosteta tai menettämiskaavasta esitetä kolmen kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

Onkin perusteltua, että lainsäädännössä otetaan huomioon informaatioteknologian kehitys. Nähtäväksi kuitenkin jää, missä muodossa ja milloin uudistus toteutuu.